

Na Vrchním soudu v Praze vznikl návrh novely insolvenčního zákona pro „zlé časy“

Soudci insolvenčního úseku Vrchního soudu v Praze připravili v reakci na současné dění námět novelizace insolvenčního zákona, která by mohla přispět k eliminaci některých nežádoucích důsledků nouzového stavu z hlediska cílů sledovaných insolvenčním zákonem a oprávněných zájmů jeho adresátů. Námět novely, který zohledňuje mimořádné situace ovlivňující ekonomické prostředí, jako je nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav, již předseda Vrchního soudu v Praze Luboš Dörfl zaslal Ministerstvu spravedlnosti ČR.

Především je podle předkladatelů třeba urychleně zabránit dominovému efektu zjišťování úpadků dlužníků na návrh jejich věřitelů, poskytnutí delšího časového rámce dlužníkům pro překonání jejich úpadků způsobených nouzovým stavem, zejména zpřístupněním institutu reorganizace nejen těm velkým, ale též malým a středním podnikatelům, a odstraněním bariér pro přístup k institutu oddlužení všem fyzickým osobám, zejména osobám samostatně výdělečně činným.

Začíná být totiž zřejmé, že důsledkem opatření přijatých v rámci nouzového stavu začíná být, a již je, plošná platební neschopnost celé řady subjektů, zejména podnikatelů, ale i spotřebitelů, na což ekonomika ani celá společnost nebyla, a ani nemohla být připravena. „Platný právní stav přitom neumožňuje dlužníkům, jejichž úpadková situace nastala až v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, rychle a efektivně zvládnout jejich dluhovou situaci, v níž se ocitli, nikoliv vlastním zaviněním, neboť insolvenční zákon s takovou mimořádnou a globální situací nepočítal,“ vysvětluje důvodová zpráva námětu novely.

Platné znění insolvenčního zákona totiž nijak nereflektuje stav ohrožení státu nebo válečný stav, přičemž tyto mimořádné situace mají na ekonomické prostředí obdobné negativní důsledky jako současný nouzový stav. „Jinými slovy řečeno, insolvenční zákon byl koncipován jen pro tzv. „dobré časy“, nikoli však pro „časy zlé“, včetně mimořádných událostí, jako jsou nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav,“ přibližují svůj záměr autoři novely.

Vzhledem k potřebě rychlosti při vzniku materiálu byl námět současně zaslán všem místopředsedům insolvenčních soudů k jejich posouzení a případnému doplnění.

V Praze dne 26. března 2020

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2020,

kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna insolvenčního zákona

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 312/2006 Sb., zákona č. 108/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 458/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2009 Sb., zákona č. 217/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 241/2010 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 260/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 69/2011 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 334/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 185/2013 Sb., zákona č. 294/2013 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 64/2017. Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 291/2017 Sb., zákona č. 182/2018 Sb., zákona č. 307/2018 Sb., zákona č. 80/2019 Sb., zákona č. 31/2019 Sb., zákona č. 230/2019 Sb.,

se mění takto:

1. V § 98 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Povinnost podat insolvenční návrh podle odstavce 1 nemá dlužník ani osoby uvedené v odstavci 2, po dobu trvání nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a do 18 měsíců od jeho ukončení, nastal-li úpadek dlužníka v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

2. V § 116 odst. 2 se slova „a písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí; podpisy věřitelů na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny“ zrušují.

3. V § 119 odst. 1 se slova „3 měsíce“ nahrazují slovy „12 měsíců“.

4. V § 119 odst. 2 se slova „30 dnů“ nahrazují slovy „6 měsíců“.

5. V § 123 odst. 1 se ve větě druhé na konci slova „nebo věřitelů dlužníka, kteří nepodepsali prohlášení podle § 116 odst. 2 a jejichž pohledávky, počítané podle výše, činí alespoň desetinu pohledávek věřitelů, které dlužník uvedl v seznamu závazků“ zrušují.
6. V § 123 odst. 2 se slova „nebo navrhovatelům“ zrušují.
7. V § 124 odst. 3 se slova na konci věty za čárkou „kteří podepsali prohlášení podle § 116 odst. 2“ včetně čárky zrušují.
8. V § 128a odst. 2 písm. a) se za slovo „nepřihlíží“ vkládají slova „nebo která vznikla v době od vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a insolvenční návrh byl podán dříve než po uplynutí 12 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,“.
9. V § 143 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) V době 18 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu insolvenční soud zamítne insolvenční návrh podaný věřitelem i tehdy zjistí-li, že úpadek dlužníka nastal v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.“.
10. V § 316 odst. 4 se částka „50 000 000 Kč“ nahrazuje částkou „10 000 000 Kč“ a číslo „50“ nahrazuje číslem „10“.
11. V § 389 odst. 1 písm. b) se slova za čárkou „která nemá dluhy z podnikání“ včetně čárky zrušují.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

D ů v o d o v á z p r á v a

I. OBECNÁ ČÁST

a) Zhodnocení platného právního stavu

V důsledku nouzového stavu vyhlášeného v souvislosti s pandemií viru COVID-19 byla přijata opatření, jejichž důsledkem začíná být a již je plošná platební neschopnost celé řady subjektů, zejména podnikatelů, ale i spotřebitelů, na což ekonomika ani celá společnost nebyla a ani nemohla být připravena. Platný právní stav přitom neumožňuje dlužníkům, jejichž úpadková situace nastala až v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, rychle a efektivně zvládnout jejich dluhovou situaci, v níž se ocitli nikoliv vlastním zaviněním, neboť insolvenční zákon s takovou mimořádnou a globální situací nepočítal.

Insolvenční zákon ostatně dosud nijak nereflakuje ani stav ohrožení státu nebo válečný stav, jež mohou být rovněž vyhlášeny podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, přičemž i tyto mimořádné situace mají na ekonomické prostředí obdobné negativní důsledky jako současný nouzový stav. Jinými slovy řečeno, insolvenční zákon byl koncipován jen pro tzv. „dobré časy“, nikoli však pro „časy zlé“, včetně mimořádných událostí jako jsou nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.

V rámci ozdravných opatření, jež budou muset být bezprostředně a urychleně přijata k zastavení ekonomického poklesu po ukončení nouzového stavu, je třeba již nyní plošně chránit především dlužníky, jejichž úpadková situace nastala bezprostředně nebo v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, jakož i v případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, před jejich věřiteli, ale i před nežádoucími účinky insolvenčního zákona, jenž dopadá na všechny dlužníky stejně bez rozlišení příčin jejich úpadku.

b) Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Za hlavní princip navrhované úpravy lze označit zejména snahu urychleně zabránit dominovému efektu zjišťování úpadků dlužníků na návrh jejich věřitelů, poskytnutí delšího časového rámce dlužníkům pro překonání jejich úpadků způsobených nouzovým stavem, stavem ohrožení státu nebo válečným stavem, zejména zpřístupněním institutu reorganizace nejen těm velkým, ale též malým a středním podnikatelům, a odstraněním bariér pro přístup k institutu oddlužení všem fyzickým osobám, zejména osobám samostatně výdělečně činným. Toto zpřístupnění sanačního řešení úpadku dlužníkům je odůvodněno společenským zájmem na rychlém restartu zejména drobného živnostenského podnikání, zabránění prudkému nárůstu nezaměstnanosti a veřejným zájmem na návratu všech osob do aktivního ekonomického života, s nímž je spojena mj. úspora na straně veřejných rozpočtů. Navrhovaná právní úprava je bez vlivu na rovnost žen a mužů.

c) *Nezbytnost právní úpravy*

Všechny výše nastíněné nedostatky stávající právní úpravy nejsou nyní v praxi efektivně řešitelné. Proto je nezbytné urychleně přistoupit k základní úpravě legislativního rámce pro řešení dluhové situace osob v úpadku v dnešní mimořádné době alespoň v tomto minimálním rozsahu s tím, že v budoucnosti lze tuto problematiku upravit podrobněji pořadem řádného legislativního procesu. Pro tuto chvíli je však třeba reagovat bez zbytečného odkladu a přijmout alespoň tuto jednoduchou a minimální právní úpravu. Třeba připomenout, že insolvenční zákon patří k normám často měněným a značně komplikovaným. Proto nelze nyní přijmout jeho rozsáhlejší změnu, neboť bez řádného legislativního procesu, by mohl takový – byť dobře míněný přístup – přinést více praktických problémů než užitku, když si jistě lze představit úpravu komplexnější a zahrnující např. též zákaz použití insolvenčního zákona pro některé subjekty nebo případy. Takový zásah si však vyžádá hlubší analýzu současného stavu, na což nemáme v dané chvíli dostatek času. Navrhovaná právní úprava je záměrně koncipována jen jako minimalistická tak, aby byla co nejsrozumitelnější pro své hladké projednání v Parlamentu České republiky ve zkráceném jednání.

d) *Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem ČR*

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, přičemž ani u jedné z navrhovaných změn nelze mít důvodné pochybnosti o její ústavní konformitě.

Navrhovaná právní úprava neobsahuje ústavněprávní materii. Lze uvést, že zejména práva na spravedlivý proces a na ochranu vlastnického práva nejsou zasažena.

Novela jen v nezbytně nutném rozsahu promítá materii ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, do insolvenčního zákona a dlužníkům otevírá prostor pro znovuoživení ekonomické aktivity nuceně utlumené vyhlášeným nouzovým stavem.

Navrhovaná právní úprava je proto i z výše uvedených důvodů v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

e) *Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU nebo obecnými právními zásadami práva EU, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů EU*

Návrh není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, zejména se Smlouvou o přistoupení České republiky k Evropské unii, nebo s judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Ostatně ostatní evropské země budou nuceny přistoupit k obdobné úpravě svého vnitrostátního insolvenčního práva, přičemž v dohledné době nelze očekávat přijetí jakéhokoliv předpisu Evropské unie řešící tuto problematiku.

Návrh je v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 20.6.2019, č. 2019/2013 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), kterou je ČR povinna implementovat do 17.7.2021, a již nyní bude nově umožňovat podnikatelům – fyzickým osobám možnost řešit jejich úpadek oddlužením.

f) *Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána*

Návrhem nejsou do právního řádu České republiky zapracovávány mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, a návrh není s těmito smlouvami v rozporu.

g) *Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady a dopady na životní prostředí, vliv na rovnost mužů a žen*

Navrhovaná úprava bude mít pozitivní vliv na podnikatelské prostředí České republiky, neboť umožní mnohým dlužníkům restart jejich podnikatelských aktivit, jakož i obnovení jejich platební schopnosti a částečné nebo úplné umoření jejich dluhů. Přinese rovněž větší motivaci dlužníků pokoušet se platit své dluhy obecně, čímž zefektivní, urychlí a ozdraví podnikatelský styk. Přiznáním osvobození od placení zbývajících dluhů bude nově umožněno všem osobám samostatně výdělečně činným a bude jim umožněno vrátit se do řádného ekonomického života. Pro věřitele se zároveň otevírá možnost částečného uspokojení jejich pohledávek v reorganizaci nebo v oddlužení, případně rovněž formou daňových odpisů, všude tam, kde by dříve přicházel v úvahu jen konkurs jako jediný způsob řešení úpadku dlužníků. Zároveň se očekává zvýšení motivace osob postižených opatřeními nouzového stavu uspokojovat věřitele v insolvenčním řízení a pohybovat se pouze ve sféře legální ekonomiky. Očekává se, že předložená úprava bude mít rovněž pozitivní dopad na kultivaci prostředí v oblasti poskytování úvěrů.

Předpokládají se pozitivní sociální dopady spojené s možností řešení výrazné zadluženosti, které jsou jinak postihovány efekty celé řady nežádoucích sociálních jevů až po sociální vyloučení.

Nepředpokládají se žádné dopady na životní prostředí.

Návrh nemá vliv na rovnost mužů a žen.

h) *Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů*

Navrhovaná úprava nemá výraznějších dopadů ve vztahu k ochraně soukromí či osobních údajů. Návrh žádným způsobem nemění dosavadní praxi v oblasti ochrany soukromí či osobních údajů.

Zpřístupněním reorganizace a oddlužení pro širší okruh dlužníků může dojít ke zvýšení nápadu do insolvenční agendy – v insolvenčním rejstříku tedy budou uváděny údaje o větším množství dlužníků. Na druhou stranu lze očekávat snížení počtu věřitelských insolvenčních návrhů pro jejich dočasnou nemožnost podávat je po určitou dobu pro pohledávky vzniklé po vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Na rozsahu a způsobu zveřejňování těchto údajů však navrhovaná úprava nic nemění.

i) *Zhodnocení korupčních rizik*

Návrh nemá výraznějších dopadů ve vztahu ke korupčním rizikům. Kontrolní mechanismy nejsou návrhem dotčeny.

j) *Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu*

Návrh je bez dopadu na bezpečnost nebo obranu státu.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K čl. I (Změna insolvenčního zákona)

K bodu 1 (ust. § 98 odst. 3)

Uvedený návrh vyčleňuje dlužníky, kterými jsou všechny právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatelé, z jejich obecné povinnosti podat insolvenční návrh, jakmile se tito dlužníci dozvěděli nebo při náležité pečlivosti měli dozvědět o svém úpadku. Benefit vyčlenění se z povinnosti podat insolvenční návrh dopadá jak na uvedené dlužníky, tak i na jejich zákonné zástupce a jejich statutární orgány a likvidátory dlužníka u právnických osob v likvidaci, avšak pouze po dobu trvání nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a po dobu následujících 18 měsíců a jen za předpokladu, že úpadek dlužníka nastal v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Z povahy věci je zřejmé, že tento benefit nedopadá již na dlužníky, jejichž úpadek objektivně nastal ještě před vyhlášením nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Smyslem ustanovení je umožnit těmto dlužníkům jejich bezpečný restart v příštích 18 měsících, a pokud by se jim to snad nepodařilo, zprostit je jejich odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu, kterou by tím svým věřitelům způsobili podle § 99 insolvenčního zákona. Osnova se snaží motivovat dlužníky k úspěšnému restartu jejich podnikání bez hrozby odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu, pokud by jim jejich podnikatelský návrat nevyšel. Lhůta 18 měsíců se jeví být přiměřená s ohledem na to, že se též ostatní subjekty (dodavatelé, odběratelé, spotřebitelé) budou potýkat s obdobnými problémy jako dlužník a že se dlužník nebude pohybovat v plně konsolidovaných poměrech.

Dlužníkovi zůstává stále zachována možnost podat vlastní insolvenční návrh, pokud se rozhodne svoji podnikatelskou činnost již neobnovit.

K bodu 2 (ust. § 116 odst. 2)

Smyslem moratoria jako určité ochranné lhůty je poskytnout dlužníkovi čas na odvrácení svého úpadku v případech, kdy je zahájeno insolvenční řízení buď k návrhu jeho věřitele anebo k návrhu dlužníka, jenž tím plní svoji zákonnou povinnost podat insolvenční návrh (§ 98). Návrh na vyhlášení moratoria byl dosud podmíněn mj. též písemným prohlášením většiny věřitelů dlužníka, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí, a tím, že podpisy věřitelů musely být na tomto prohlášení být úředně ověřeny. Tato podmínka se jeví být v praxi zjevně obtížně splnitelnou zejména za situace, kdy dlužník má stanovou lhůtu pro podání návrhu na vyhlášení moratoria, když podle § 115 insolvenčního zákona dlužník, který je podnikatelem, může do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, a jde-li o insolvenční návrh věřitele, do 15 dnů od jeho doručení insolvenčním soudem, navrhnout insolvenčnímu soudu vyhlášení moratoria; toto právo nemá právnická osoba v likvidaci.

Proto se navrhuje, aby u všech dlužníků – tedy nejen u dlužníků, jejichž úpadek nastal v důsledku nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu – odpadla podmínka předkládat písemné prohlášení většiny věřitelů dlužníka s jejich úředně ověřenými podpisy o tom, že s vyhlášením moratoria souhlasí.

Třeba dodat, že tento benefit zavedený pro všechny dlužníky bude platit jen při podání návrhu na vyhlášení moratoria. Pro příp. prodloužení moratoria se však již neuplatní a od dlužníka se již bude vyžadovat písemný souhlas většiny jeho věřitelů s takovým

prodloužením (§ 119 odst. 2), když se předpokládá, že dlužník bude mít dostatečný čas pro jednání se svými věřiteli a potřebný souhlas si od nich vyžádá.

Smyslem úpravy je umožnit rozšíření institutu moratoria pro všechny dlužníky bez zbytečných bariér, pro něž dosud nebyl využíván.

K bodům 3 až 7 (ust. § 119, § 123, § 124 odst. 3)

Navrhovaná změna jen prodlužuje dobu trvání moratoria – tj. doby, v níž nelze vydat rozhodnutí o úpadku (§ 120), což má všem poctivým dlužníkům – podnikatelům umožnit překonání jejich úpadku.

Protože maximální lhůta 3 měsíců trvání moratoria vedla v praxi málokdy k překonání úpadku dlužníka, navrhuje se její prodloužení u všech dlužníků – tedy nejen u dlužníků, jejichž úpadek nastal v důsledku nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu – až na dobu 12 měsíců. Třeba dodat, že jde o lhůtu nejzazší (tj. v každém jednotlivém případě může být i kratší), přičemž insolvenční soud může moratorium i bez návrhu kdykoliv zrušit, pokud zjistí, že dlužník uvedl v návrhu na moratorium nepravdivé údaje, nebo vyjde-li za trvání moratoria najevo, že dlužník vyhlášením moratoria sledoval nepoctivý záměr, zejména přednostní uspokojení jen některých jeho věřitelů [§ 124 odst. 2 písm. b)]. Není proto důvod se obávat zneužití institutu moratoria dlužníkem.

Současně se nově navrhuje na návrh dlužníka prodloužení moratoria nejdéle o dalších 6 měsíců na místo dosavadních 30 dnů, avšak již jen za předpokladu, že dlužník k takovému návrhu připojí ke dni podání návrhu aktualizovaný seznam závazků a písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s prodloužením moratoria souhlasí; podpisy věřitelů na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny, což při vyhlášení moratoria nově povinen nebude.

Navrhovaná změna tak má za následek, že by moratorium – tj. doba, kdy nelze vydat rozhodnutí o úpadku dlužníka (§ 120), mohlo trvat maximálně až 18 měsíců, což by korespondovalo též s nově stanovenou dobou 18 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, v níž insolvenční soud zamítne insolvenční návrh podaný věřitelem zjistí-li, že úpadek dlužníka nastal v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu (§ 143 odst. 5).

Změny v § 123 a § 124 odst. 3 jsou jen projekcí změn, k nimž došlo v § 116 odst. 2.

K bodu 8 (ust. § 128a odst. 2)

Nově se považuje za zjevně bezdůvodný insolvenční návrh podaný věřitelem též návrh podaný jen pro pohledávku, která vznikla po vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, event. též v době po jeho skončení, a současně byl insolvenční návrh podán dříve než po uplynutí 12 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Cílem ustanovení je zabránit věřitelům v zahajování šikanózních insolvenčních řízení v době do 1 roku od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Vzhledem k tomu, že jde o zjevně bezdůvodný insolvenční návrh, prosadí se u něho režim § 100a insolvenčního zákona, tedy jeho nezveřejňování v insolvenčním rejstříku, a jeho následné odmítnutí do 7 dnů od jeho podání (§ 128a odst. 1) s tím, že podání insolvenčního návrhu lze opakovat nejdříve po 6 měsících (§ 128a odst. 4). Opatření má zabránit dehonestaci dlužníka ve veřejném prostoru jen proto, že dosud nebyl schopen zapřavit všechny své dluhy vzniklé mu po vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

K bodu 9 (ust. § 143 odst. 5)

Nově se navrhuje, aby insolvenční soud zamítl insolvenční návrh věřitele v době 18 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, vyjde-li najevo, že příčinou úpadku dlužníka bylo vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Ustanovení postihuje situace, kdy insolvenční návrh věřitele je sice přípustný a není důvod k jeho odmítnutí podle § 128a insolvenčního zákona, avšak v řízení zjištěný úpadek dlužníka má příčinu jen v opatřeních přijatých v důsledku nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. V takovém případě je nově namíste zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele, neboť v rozhodné době nelze vydat rozhodnutí o úpadku.

K bodu 10 (ust. § 316 odst. 4)

Navrhuje se snížení kvóra pro přípustnost pravidelné reorganizace (odstavec 4) tak, aby na ni dosáhli i malí a střední podnikatelé bez nutnosti procházet si obtížemi „předjednané reorganizace“ (odstavec 5). Proto se navrhuje snížit celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu z částky 50 miliónů Kč na částku 10 miliónů Kč a stejně tak se navrhuje snížit alternativní požadavek na zaměstnávání 50 zaměstnanců na počet 10 zaměstnanců v pracovním poměru.

Třeba zdůraznit, že insolvenční soud má stále zachováno oprávnění reorganizaci zamítnout (§ 326), reorganizační plán zamítnout (§ 351), zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 362) nebo přeměnit reorganizaci v konkurs (§ 363). Není proto žádného důvodu se obávat případného zneužití institutu oddlužení.

Od opatření se očekává zpřístupnění tohoto sanačního způsobu řešení úpadku též pro malé a střední podnikatelé, kteří dříve nesplňovali předpoklady pro pravidelnou reorganizaci a nebyli s to splnit předpoklady „předjednané reorganizace“ pro nesouhlas svých věřitelů. Ustanovení má výrazně revitalizační potenciál a významně přispěje k pročištění a oživení podnikatelského prostředí, a to pro všechny dlužníky bez ohledu na příčiny jejich úpadku.

K bodu 11 (ust. § 389 odst. 1)

Prostým zrušením slov „která nemá dluhy z podnikání“ se – v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 20.6.2019, č. 2019/2013 (směrnice o restrukturalizaci a insolventci) – do procesu oddlužení definitivně vpouští všechny fyzické osoby bez ohledu na to, zda jejich dluhy spočívají v jejich podnikatelské činnosti či nikoliv. Ustanovení pozitivně dopadá především na všechny osoby samostatně výdělečně činné, resp. na osoby, které mají jiný zdroj svých příjmů než ze závislé činnosti (z pracovního poměru) a jejichž oddlužení bylo doposud závislé jen na vrtkavé vůli jejich věřitelů [§ 389 odst. 2 písm. a)] nebo před svým oddlužením musely nejprve projít konkursem [§ 389 odst. 2 písm. b)] a absolvovat – ekonomicky zcela neodůvodněně – dvě insolvenční řízení, na místo jen jednoho.

Všechny fyzické osoby bez ohledu na to, zda jde o podnikatele nebo o spotřebitele, anebo bez ohledu na to, jaká byla příčina jejich úpadku, tak mají nově rovný přístup k institutu oddlužení. Budiž zdůrazněno, že fyzické osoby – podnikatelé mají nyní otevřeny obě dvě sanační možnosti řešení svého úpadku, a to buď reorganizaci (provozují-li podnik, resp. obchodní závod) nebo oddlužení. Z povahy věci se podává, že dlužník může žádat v daném insolvenčním řízení jen o jeden ze způsobů řešení svého úpadku, který si zvolí.

Třeba zdůraznit, že insolvenční soud má stále zachováno oprávnění oddlužení dlužníka nepovolit (§ 395), oddlužení neschválit (§ 405), oddlužení zrušit (§ 418) nebo osvobození od placení pohledávek nepřiznat (§ 414) nebo odejmout (§ 417). Není proto žádného důvodu se obávat případného zneužití institutu oddlužení.

Ustanovení má potenciál významně přispět k oddlužení všech fyzických osob bez ohledu na povahu jejich dluhů.

K čl. II (Přechodné ustanovení)

Navrhuje se, aby se v insolvenčních řízeních, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti navrhované právní úpravy, postupovalo již podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění navrhované právní úpravy.

K čl. III (Účinnost)

Navrhuje se, aby předkládaný návrh zákona nabyl účinnosti co nejdříve, tedy dnem svého vyhlášení.

Platné znění příslušných částí zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) s vyznačením navrhovaných změn

§ 98

(1) Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu⁴⁾ proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik.

(2) Povinnost podle odstavce 1 mají i zákonní zástupci dlužníka a jeho statutární orgán a likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci. Je-li těchto osob více a jsou-li oprávněny jednat jménem dlužníka samostatně, má tuto povinnost každá z nich. Insolvenční návrh podávají jménem dlužníka.

(3) Povinnost podat insolvenční návrh podle odstavce 1 nemá dlužník ani osoby uvedené v odstavci 2, po dobu trvání nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a do 18 měsíců od jeho ukončení, nastal-li úpadek dlužníka v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

~~(3)~~**(4)** Povinnost podat insolvenční návrh podle odstavců 1 a 2 není splněna, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu vinou navrhovatele zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut.

(1) Návrh na moratorium musí kromě obecných náležitostí podání¹⁸⁾ obsahovat všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho vyhlášení.

(2) K návrhu podle odstavce 1 je dlužník kromě seznamů a listin, které je povinen připojit k insolvenčnímu návrhu, povinen připojit poslední účetní závěrku a ~~písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí; podpisy věřitelů na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny.~~

§ 119

Účinnost moratoria

(1) Moratorium je účinné od okamžiku zveřejnění rozhodnutí o jeho vyhlášení v insolvenčním rejstříku a trvá po dobu uvedenou v návrhu na moratorium, nejdéle však **12 měsíců**.

(2) Insolvenční soud může na návrh dlužníka prodloužit moratorium nejdéle o **6 měsíců**, jestliže dlužník k takovému návrhu připojí ke dni podání návrhu aktualizovaný seznam závazků a písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s prodloužením moratoria souhlasí; podpisy věřitelů na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny.

§ 123

(1) Navrhne-li to dlužník, ustanoví insolvenční soud v rozhodnutí o vyhlášení moratoria předběžného správce. Za trvání moratoria ustanoví insolvenční soud předběžného správce též na návrh věřitele ~~nebo věřitelů dlužníka, kteří nepodepsali prohlášení podle § 116 odst. 2 a jejichž pohledávky, počítané podle výše, činí alespoň desetinu pohledávek věřitelů, které dlužník uvedl v seznamu závazků.~~

(2) Nejde-li o insolvenčního navrhovatele, může insolvenční soud navrhovateli ~~nebo navrhovatelům~~ podle odstavce 1 uložit, aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady předběžného správce; § 108 se použije přiměřeně.

§ 124

Zánik moratoria

(1) Moratorium zaniká uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno; před uplynutím této doby zaniká moratorium rozhodnutím insolvenčního soudu o jeho zrušení.

(2) Insolvenční soud zruší moratorium

a) na návrh většiny věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, uvedené v seznamu závazků,

b) i bez návrhu, jestliže dlužník uvedl v návrhu na moratorium nepravdivé údaje, nebo vyjde-

li za trvání moratoria najevo, že dlužník vyhlášením moratoria sledoval nepoctivý záměr, zejména přednostní uspokojení jen některých jeho věřitelů.

(3) Rozhodnutí podle odstavce 2 písm. b) vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka, předběžného správce, byl-li ustanoven, a zpravidla též po vyjádření alespoň 3 věřitelů s nejvyššími pohledávkami, ~~kteří podepsali prohlášení podle § 116 odst. 2.~~

(4) O návrhu na zrušení moratoria rozhodne insolvenční soud neprodleně.

(5) Před uplynutím stanovené doby zanikne moratorium i tím, že insolvenční soud zamítne nebo odmítne insolvenční návrh anebo řízení o něm zastaví.

§ 128a

Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost

(1) Insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud odmítne také tehdy, je-li zjevně bezdůvodný; učiní tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán.

(2) Insolvenční návrh je zjevně bezdůvodný zejména tehdy, jestliže

a) insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží **nebo která vznikla v době od vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a insolvenční návrh byl podán dříve než po uplynutí 12 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,**

b) jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu,

c) jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka, nebo

d) záloha na náklady insolvenčního řízení splatná s podáním insolvenčního návrhu nebyla věřitelem, který insolvenční návrh podal, řádně a včas zaplacená.

(3) V rozhodnutí, jímž odmítá insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost, může insolvenční soud uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby za jeho podání zaplatil pokutu určenou do výše 500 000 Kč se zřetelem ke všem okolnostem věci, zejména k okolnostem podání insolvenčního návrhu, následkům jeho podání a jejich závažnosti, k jednání insolvenčního navrhovatele po podání návrhu a případné účinné snaze nahradit způsobenou škodu nebo odstranit škodlivé následky.

(4) Insolvenční navrhovatel, jehož insolvenční návrh byl pravomocně odmítnut podle odstavce 1, může podat nový insolvenční návrh proti stejnému dlužníkovi nejdříve po 6 měsících od právní moci rozhodnutí podle odstavce 1, jinak se k insolvenčnímu návrhu

nepřihlíží. To neplatí, byl-li insolvenční návrh odmítnut proto, že spolu s insolvenčním návrhem nebyla složena záloha na náklady insolvenčního řízení.

(5) Bylo-li dříve rozhodnuto podle § 100a odst. 1, insolvenční soud rozhodnutí podle odstavce 1, případně i rozhodnutí o odvolání proti němu, doručí zvláště pouze insolvenčnímu navrhovateli a dlužníku.

§ 143

(1) Insolvenční soud insolvenční návrh zamítne, nejsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku.

(2) Insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud zamítne, jestliže nebylo osvědčeno, že insolvenční navrhovatel a alespoň jedna další osoba má proti dlužníku splatnou pohledávku. Za další osobu se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

(3) Není-li dlužník v úpadku pro předlužení, zamítne insolvenční soud insolvenční návrh podaný věřitelem i tehdy, osvědčí-li dlužník jednající v dobré víře, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a že se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků.

(4) Je-li dlužníkem právnická osoba, insolvenční soud zamítne insolvenční návrh podaný věřitelem i tehdy, jestliže stát nebo vyšší územní samosprávný celek po zahájení insolvenčního řízení převzal všechny její dluhy nebo se za ně zaručil.

(5) V době 18 měsíců od ukončení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu insolvenční soud zamítne insolvenční návrh podaný věřitelem i tehdy zjistí-li, že úpadek dlužníka nastal v důsledku vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

§ 316

(1) Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

(2) Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku.

(3) Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.

(4) Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴⁶⁾ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku ~~50 000 000 Kč~~ **10 000 000 Kč**, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně ~~50-10~~ zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno.

(5) Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije.

(6) Jde-li o insolvenční návrh věřitele a dlužník před rozhodnutím o úpadku požádá o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu podle odstavce 5, insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku prodlouží tuto lhůtu nejdéle o 30 dnů.

§ 389

(1) Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o

a) právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo

b) fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání.

(2) Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže

a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde; platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní, nebo

b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo

c) jde o pohledávku zajištěného věřitele.

(3) Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na povolení oddlužení podat.

Přechodné ustanovení

Zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.